

ایران شناسی: غربشناسی ژاپنی ها

اگر غربشناسی را، شناخت غرب جغرافیائی در هر کشور بدانیم و نه شناخت اروپا و آمریکا، آنگاه مبحث ایرانشناسی در ژاپن بخشی از غربشناسی آن کشور است.

یکی از مؤسسه‌هایی که در ژاپن به تحقیق دربارهٔ دیگر کشورها می‌پردازد، «مؤسسه تحقیق دربارهٔ اقتصادهای در حال توسعه» است. این مؤسسه که وابسته به وزارت بازرگانی ژاپن است، تحقیقاتی نیز دربارهٔ ایران انجام می‌دهد.

در گفتگویی کوتاه با هیئتی سوزوکی، مسئول بخش ایرانشناسی مؤسسه یاد شده، با نظرات او دربارهٔ روش تحقیق دربارهٔ کشورهای دیگر، آشنا شدیم.

در جواب این سؤال که انگیزهٔ شخصی او برای تحقیق دربارهٔ ایران چه بوده است،

سوزوکی اذعان داشت: «هنگامی که در ژاپن مشغول به تحصیل رشتهٔ دانشگاهی «بررسی‌های اقتصادهای منطقه‌ای» بودم، آگاه شدم که یکی از

استادانم بیش از ۲۰ سال بر روی یکی از روستاهای منطقهٔ مرو دشت، در استان فارس، مشغول به تحقیق بوده است. در همان زمان به

این نتیجه رسیدم که کشوری که فقط یک روستای آن یک محقق ژاپنی را برای چنین مدت زمانی جذب مسائل خود کند، مسلماً می‌تواند زمینه‌زایی برای تحقیق داشته باشد.»

سوزوکی در تشریح روش کار مؤسسه مذکور، گفت که این مؤسسه به مطالعات

منطقه‌ای (AREA STUDIES) پرداخته و سعی در شناخت کشورهای مختلف دنیا، به ویژه کشورهای در حال توسعه دارد. برای او، «اقتصاد یک کشور پدیده‌ای است کاملاً مرتبط با فرهنگ، تاریخ، جغرافیا و ساختارهای سیاسی آن کشور.» به همین جهت به هنگام تحقیق و مطالعه بر روی یک اقتصاد، ابتدا تک تک مباحث مذکور مورد توجه قرار می‌گیرند و پس از شناخت این مسائل، اقتصاد آن کشور بررسی خواهد شد. سوزوکی درجهٔ تأثیر زمینه‌های عنوان شده را در اقتصاد هر کشور متفاوت دانسته و اذعان کرد که در مورد ایران، تأثیر موقعیت جغرافیائی و ویژگی‌های جغرافیائی سرزمین پهناور ایران، بر روی اقتصاد، از دیگر چیزها بیشتر بوده است. سوزوکی که بر زبان فارسی تسلط دارد، در دوران دو سالهٔ تحقیقات حضوری خود در ایران تقریباً به کلیه مناطق ایران سفر کرده و مطالعات دقیقی دربارهٔ جغرافیای ایران داشته است.

«دیگری‌شناسی» برای سوزوکی فقط برای درک وضعیت موجود و یا درک تکامل تاریخی صورت نگرفته، بلکه از اهداف مهم شناسائی پتانسیل‌های آینده و برنامه‌ریزی برای فعالیت‌های اقتصادی و بازرگانی است.

در جواب به این سؤال که دید کنونی ژاپنی‌های، به ویژه شرکت‌های ژاپنی، دربارهٔ ایران چیست؟ سوزوکی توضیح داد که «افکار عمومی ژاپن به شدت تحت تأثیر تبلیغات آمریکائی قرار گرفته و از آنجایی که تبلیغات آمریکا علیه ایران است، در حال حاضر افکار

عمومی و ذهنیت شرکت‌های ژاپنی نسبت به ایران منفی است، اما می‌توان انتظار داشت که این جو به سرعت عوض شود و با چند گزارش مثبت و واقعی چهره ایران در ژاپن تغییر کند.^۱

از آنجایی که ژاپن یک کشور موفق در زمینه توسعه اقتصادی به شمار می‌آید، نظر سوزوکی را درباره راههای توسعه در ایران جویا شدیم. سوزوکی اولاً برآورد خود را از ایران و پتانسیل آن بسیار مثبت دانست و گفت: ایرانیان و ایران دارای توانائی‌های زیادی هستند، ولی توسعه و پیشرفت نتیجه یک هماهنگی اجتماعی گسترده است و تجربه ژاپن نیز مؤید همین امر است. در ایران، این حرکت می‌تواند با برنامه‌ریزی‌هایی درازمدت، شروع شود و ترویج این نوع طرز تفکر عمدتاً به عملکرد دولت بستگی دارد.

به نظر می‌رسد که جغرافیای ایران تاکنون در تکامل اقتصاد ایران نقش مهمی بازی کرده است، اما از این پس باید نقش اصلی را در تحولات فرهنگی و سیاسی جستجو کرد، چرا که هماهنگی اجتماعی گسترده نتیجه تحولات مناسب در این دو زمینه است.

لازم به یادآوری است که موسسه مذکور دارای یک فصلنامه انگلیسی به نام DEVELOPING ECONOMIES است.

ب. خ. خ.

مکتوب ۱۷۷

ما نویسنده ایم؟!

در ۲۳ ماه مهر امسال نامه ای حامل امضای برخی از مشهورترین نویسندگان، شعرا، فیلم سازان و تاریخ‌نویسان منتشر شد و در آن بر لزوم «کوشش جمعی برای تحقق آزادی اندیشه و بیان و نشر و مبارزه با سانسور» تأکید گردید. علاوه بر این، تهیه‌کنندگان نامه نگرانی خود را از مسائل و مشکلات دیگری که گریبانگیر نویسندگان و نویسندگی در ایران است، بازگو کرده اند: «غالباً نویسنده را نه به عنوان نویسنده، بلکه به ازای نسبت‌های فرضی یا وابستگی‌های محتمل به احزاب یا گروه‌ها یا جناح‌ها می‌شناسند و بر این اساس درباره او داوری می‌کنند. در نتیجه حضور جمعی نویسندگان در یک تشکل صنفی - فرهنگی نیز در عداد احزاب یا گرایش‌های سیاسی قلمداد می‌شود.

دولت‌ها و نهادها و گروه‌های وابسته به آنها نیز بنا به عادت، اثر نویسنده را به اقتضای سیاست و مصلحت روز می‌سنجند، و با تفسیرهای دلخواه حضور جمعی نویسندگان را به گرایش‌های ویژه سیاسی یا توطئه‌های داخلی و خارج نسبت می‌دهند. حتی بعضی افراد، نهادها و گروه‌های وابسته، همان تفسیرها و تعبیرهای خود ساخته را مبنای تحقیر و تهدید می‌کنند».

عکس‌العمل‌هایی که پس از انتشار نامه مشاهده شد، همه حاکی از آن بود که نگرانی امضاکنندگان نامه بیجا بوده است. کیهان نوشت: «همه شواهد بیانگر این است که تنظیم